

JUNI 2026 · FOLKEVERSJON AV DEN ØKONOMISKE ANALYSEN AV AURSKOG-HØLAND KOMMUNE

Hva skjer med pengene i Aurskog-Høland?

Kommuneøkonomi er fullt av ord som «netto driftsresultat», «disposisjonsfond» og «behovskorrigert avvik». Men bak ordene handler det om noe alle kjenner: **inntekter, regninger, sparepenger og lån**. Dette heftet forklarer — uten fagspråk — hva en grundig gjennomgang av Aurskog-Hølands økonomi fant. Og kommunen har en dramatisk vending: en forsiktig sparekommune som i 2024 fikk sitt **første underskudd på 13 år**.

–17 mill.

kommunen budsjetterte med 20 millioner i pluss i 2024 — men endte i minus for første gang på 13 år

6,8 %

så liten er sparekontoen målt mot årsinntekten — den «krymper raskt» og må dekke underskuddet. Ingen ekstra arvefond å lene seg på

40 mill.

så mye må kommunen spare fra 2025 — drevet av lav inntekt, høy gjeld og kommunens største utbygging noensinne

Tenk på kommunen som en husholdning: Aurskog-Høland har lenge vært den nøkterne familien som sparte litt hvert år. Inntektene kommer fra skatt og overføringer fra staten, og det meste går til faste «regninger»: skole, barnehage, eldreomsorg og helse. I 2024 sviktet en av inntektene plutselig — skatten kom inn ~40 millioner lavere enn ventet — og familien måtte for første gang på 13 år tære på sparekontoen i stedet for å legge til. Samtidig bygger de nytt (skole og barnehage på Aursmoen) og har tatt opp store lån. Derfor må de nå stramme inn. Det er omtrent det som skjer i Aurskog-Høland nå.

Grunnlaget for dette heftet er en full analyse bygget på åpne offentlige tall (SSB, Statsforvalteren, kommunens egne rapporter og lokalpresse). Den tekniske rapporten viser alle kilder og utregninger. Hovedtallene her er fra 2025 — det siste året med endelige, reviderte tall (publisert 16. juni 2026).

Aurskog-Høland bruker mindre enn forventet på nesten alt — eldreomsorgen mest av alt

For å sammenligne kommuner rettferdig kan man ikke bare se på kronebeløp — en kommune med mange barn trenger mer skole, en med mange eldre trenger mer omsorg. Staten har derfor et eget regnestykke som sier hva hver kommune *burde* trenge med akkurat sin befolkning. Vi har sammenlignet Aurskog-Hølands faktiske forbruk med dette «forventet behov»-tallet:

OMRÅDE	MER/MINDRE ENN FORVENTET PER ÅR	HVA BETYR DET?
Eldreomsorg og hjemmetjenester	123 mill. mindre	Drives svært nøkternt — langt under forventet. Les neste side
Barnevern	30 mill. mindre	Langt under forventet
Helsetjenester (legevakt, helsestasjon m.m.)	15 mill. mindre	Under forventet
Barnehage	15 mill. mindre	Under forventet
Sosialhjelp m.m.	14 mill. mindre	Under forventet — men antallet som trenger hjelp vokser raskt (side 3)
Grunnskole	12 mill. mindre	Under forventet — men karakterene er gode
Administrasjon («byråkratiet»)	1 mill. mer	Omtrent på forventet — lå høyere året før

Det tydeligste funnet: Aurskog-Høland driver de store tjenestene *billigere* enn det befolkningen tilsier — på nesten alt. Eldreomsorgen alene koster **123 millioner mindre** enn forventet. Det er det desidert største avviket, og det har blitt større fra året før. Spørsmålet er ikke om kommunen sløser — den gjør det motsatte. Spørsmålet er om den driver så stramt at det begynner å koste på andre måter. Det forklarer vi på neste side.

Regnestykket viser altså en **nøktern kommune som strammer inn nesten overalt**.

Eldreomsorgen skiller seg ut fordi avviket er så stort. Det handler ikke om at de eldre får for lite — det er et bevisst valg om å gi mer hjelp *hjemme* i stedet for på sykehjem. Men når man kjører tynt, kan det slå tilbake. Det ser vi nærmere på nå.

Hvorfor bruker kommunen så mye mindre enn forventet på eldreomsorg?

Eldreomsorgen er kommunens største utgift — og det største «sparefeltet» i regnestykket: 123 millioner mindre enn forventet. Det er ikke en tilfeldighet, men et **bevisst valg**.

- **Kommunen «dreier» fra sykehjem til hjelp i hjemmet.** I stedet for å bygge ut sykehjem satser Aurskog-Høland på hjemmehjelp, hjemmesykepleie, dagsenter og ny teknologi (trygghetsalarmer, sensorer) slik at «flere kan bo lengre hjemme». Tallene bekrefter det: kommunen bruker nesten like mye på hjelp i hjemmet som på sykehjem, og har en bevisst lav andel sykehjemsplasser.
- **Politikerne bremset de mest dramatiske kuttene.** Administrasjonen foreslo å gå ned til bare *ett* sykehjem. Det sa kommunestyret nei til — i stedet beholdes plasser på Bjørkelangen, det bygges 40 nye omsorgsboliger, og nedtrappingen går saktere.
- **Men den tynne bemanningen koster.** Nettopp i eldreomsorgen var vikarbruk, hjemmetjenester og høyt sykefravær blant de største årsakene til at budsjettet sprakk i 2024. Når man kjører tynt og folk blir syke, må hullene fylles med dyre vikarer.

Kort sagt: Den lave kostnaden på eldreomsorg er ikke et tegn på dårlig tilbud, men et bevisst valg om å flytte hjelpen hjem. Samtidig nærmer kommunen seg en grense: spares det for hardt, kommer regningen tilbake som vikar- og fraværskostnader. Og eldrebølgen presser: uten endringer kan helse og omsorg vokse fra 38 % til 58 % av hele kommunebudsjettet innen 2040.

Et varsko fra staten: I 2024 førte Statsforvalteren tilsyn med NAV-kontoret i Aurskog-Høland og fant et **lovbrudd**: tjenesten «økonomisk rådgivning» fungerte ikke godt nok. I de fleste sakene var ikke familienes økonomi kartlagt — **heller ikke der det var barn i familien** — selv når folk gjentatte ganger søkte om nødhjelp, hadde gjeld eller risikerte å få strømmen stengt. Samtidig har antallet som trenger sosialhjelp vokst rundt **40 % siden 2022**. Det betyr ikke at kommunen sløser — tvert imot bruker den mindre enn forventet — men at den tjenesten som skal hjelpe de mest sårbare, har stått svakere enn de andre mens behovet vokser raskt.

Den slunkne sparebøssa og det første underskuddet

6,8 %

sparekontoen («disposisjonsfondet») målt mot årsinntekten — beskjedent, og den krymper

+2,1 %

overskuddet i 2025 — så vidt innenfor det anbefalte, en gjeninnhenting etter underskuddsåret

90 %

kommunens lån tilsvarer nesten en hel årsinntekt — høy gjeld, og den vokser med ny utbygging

Her er den ærlige historien. Aurskog-Høland har lenge vært en sparekommune — men sparebøssa er slunken, og 2024 ble et bruddår.

Skattesvikten som ga det første underskuddet på 13 år

Kommunen budsjetterte med 20 millioner i pluss for 2024. I stedet kom skatten inn rundt **40 millioner lavere** enn ventet, samtidig som lønninger, priser og renter steg. Resultatet ble et **underskudd på rundt 17 millioner** — det første på 13 år. Som den konstituerte kommunedirektøren sa: «Dette er 13. gang jeg legger fram et årsresultat, og det er første gang i minus.» Underskuddet måtte dekkes av sparekontoen, som dermed «krymper raskt». Og her er forskjellen fra en del rikere kommuner: Aurskog-Høland har **ingen «arvefond»** fra for eksempel kraftsalg å lene seg på. Det som er på sparekontoen, er det som finnes.

Høy gjeld og et innsparingsprogram

Samtidig bygger kommunen sin **største utbygging noensinne** — ny skole og barnehage på Aursmoen — og har tatt opp store lån (gjelden tilsvarer nesten en hel årsinntekt). Lavt overskudd, høy gjeld og dyrere renter til sammen betyr at kommunen må **spare 40 millioner** fra 2025. Kommunedirektøren la fram en liste med mulige kutt på rundt 72 millioner, slik at politikerne kunne velge. Dette er ikke en akutt krise (kommunen er ikke satt under statlig kontroll), men en innstramming for å komme tilbake til trygg drift.

Det vanskelige valget: Kommunen driver allerede de store tjenestene billigere enn forventet. Da er det lite «fett» igjen å kutte uten at det merkes på tilbudet. Politikerne står i praksis overfor tre veier: kutte enda mer i tjenester som alt er stramme, la sparekontoen tære videre, eller se på inntektssiden. Hver av dem har en pris — og noen må si tydelig hva som skal betale for hva.

Det ærlige bildet er altså verken «Aurskog-Høland er i fritt fall» eller «alt er som før». Det er en nøktern kommune som fikk en kraftig påminnelse i 2024: en slunken sparebøsse, et plutselig inntektsfall og en stor utbygging på samme tid — og som nå strammer inn for å finne tilbake til balanse.

Liten ordliste — «gresk» oversatt til norsk

Netto driftsresultat

Det som er igjen av årets inntekter når alle regninger og renter er betalt. I 2025 hadde Aurskog-Høland et lite overskudd (**pluss** 2,1 %) — så vidt innenfor det anbefalte. Det er en gjeninnhenting etter at 2024 endte i minus.

Disposisjonsfond

Kommunens sparekonto — penger som i prinsippet kan brukes når noe svikter. Måles i prosent av årsinntekten. Aurskog-Høland: 6,8 % — beskjedent, og det krymper fordi det måtte dekke underskuddet fra 2024.

Skattesvikt

At skatteinntektene blir lavere enn kommunen hadde regnet med. I 2024 sviktet skatten med rundt 40 millioner i Aurskog-Høland — hovedårsaken til årets underskudd.

Behovskorrigert / utgiftsbehov

Statens regnestykke for hva en kommune burde trenge, ut fra hvor mange barn, unge og eldre den har. Det gjør det mulig å sammenligne Aurskog-Høland rettferdig med helt ulike kommuner — og det er dette som viser at kommunen driver nesten alt under forventet behov, eldreomsorgen mest.

«Dreining» i eldreomsorgen

Et bevisst valg om å gi mer hjelp i hjemmet (hjemmesykepleie, dagsenter, teknologi) i stedet for på sykehjem, slik at flere kan bo lengre hjemme. Det er hovedgrunnen til at eldreomsorgen koster mindre enn forventet.

Netto lånegjeld

Kommunens «boliglån». Aurskog-Hølands gjeld tilsvarende rundt 90 % av en hel årsinntekt — høy, og en viktig grunn til at kommunen må stramme inn. En stor del er knyttet til den nye skolen og barnehagen på Aursmoen.

Endelige tall

2025-tallene er nå endelige (reviderte), publisert av SSB 16. juni 2026, og er hovedåret i dette heftet. 2024-tallene står igjen som sammenligning. Alle hovedkonklusjoner bygger på endelige tall.

Hvor kommer tallene fra?

Alt bygger på åpne kilder: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA), statens fordelingssystem, Aurskog-Hølands egne årsrapporter og budsjetter, statlig tilsyn (Statsforvalteren) og lokalpresse. Hver eneste tallpåstand er sporbar til kilden, og hele analysen ble til slutt «angrepet» av en egen kvalitetskontroll som lette etter feil.

Folkeversjon, oppdatert 16. juni 2026. Tall i millioner kroner der annet ikke er sagt; hovedår 2025 (2024 som sammenligning). Viktig presisering: når analysen sier at noe koster «mindre enn forventet», betyr det ikke at tilbudet er dårlig — det kan være bevisst, nøktern drift. Og når en tjeneste presses, betyr det ikke sløsing, men at den lave rammen kan slå tilbake som dyre vikarkostnader. Poenget er at valgene bør tas med åpne øyne, og at noen må si hva som skal betale for hva.